

графічна, енергетична та екологічна.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна сформулювати низку принципових характеристик поняття «економічна безпека».

1. Економічна безпека є синтетичним, складним і багатограничним поняттям. Економічна безпека є динамічною внаслідок постійної зміни як самої системи, так і середовища, в якому вона функціонує.

2. Термін «економічна безпека» відомий світу відносно давно, практично з виникненням почалась його структуризація. При цьому підприємство посідає визначальну ланку в структурі цього поняття.

3. Найбільш коректним визначенням економічної безпеки видається таке: «Економічна безпека – це здатність соціально-економічної системи забезпечувати її раціональне функціонування та розвиток, швидко реагуючи та протидіючи зовнішнім та внутрішнім загрозам та викликам і адаптуючись до існування в усіх умовах, в тому числі найскладніших».

4. Економічна безпека є відносною: абсолютної безпеки не існує (такого стану захищеності економічної системи досягти практично неможливо, чіткої границі між безпекою та небезпекою також не існує), а поділ факторів, які впливають на об'єкт безпеки, також є відносним, оскільки обумовлюється змістом цілей, функцій, властивостей системи тощо.

5. Потрібно досліджувати не дві області безпеки економічної системи – економічна безпека та економічна небезпека, як це робилось раніше, а три – економічна безпека, область невизначеності, економічна небезпека. У процесі їх дослідження необхідно звернути увагу на форму областей та зважати на те, в якій області знаходиться об'єкт, на методи дослідження. Означені питання є предметом окремого дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И. Даль. – М. : Терра, 1994. – 2728 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. – Изд. 4-е доп. – М. : ИТИ Технологии, 2006. – 944 с.
4. Иващенко Г.В. О понятии «безопасность» / Г.В. Иващенко // Электронный журнал «Стегіо», 2001. – № 25.
5. Кортунув С.В. Становление политики безопасности / С.В. Кортунув. – М. : Наука, 2003. – 612 с.
6. Kaufmann Franz-Xavier. Sicherheit als soziologisches und sozialpolitisches Problem / F. X. Kaufmann. - Band 4. – Stuttgart : Georg Thieme Verlag, 1970. – 424 s.
7. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови / З. Й. Куньч. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.
8. Zięba R. Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego / R. Zięba. – Warszawa : SCHOLAR, 2004. – 461 s.
9. Frei D. Sicherheit. Grundfragen der Weltpolitik / D. Frei. – Stuttgart : Verlag W.Kohlhammer, 1977. – 133 s.
10. Могилевский В.Д. Введение в теорию управления безопасностью систем [Текст] / В.Д. Могилевский // Проблемы безопасности при чрезвычайных ситуациях, 2001. – № 4. – С. - 225.
11. Абалкин Л.И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л.И. Абалкин // Вопросы экономики, 1994. – № 12. – С. 4–13.
12. Мунтян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтян. – К. : КВІЦ, 1999. – 463 с.
13. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : монографія / Я.А. Жаліло. – К. : НІСД, 2003. – 368 с.
14. Глушков В.Є. Теоретичні основи економічної безпеки / В.Є. Глушков, Л.П. Рогатина // Економіка харчової промисловості, 2012. – № 4. – С. 23-25.

УДК 336.22

САФОНОВА О.Д., старший викладач

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

У статті розглянуто сучасний стан податкової системи України та її вплив на економіку країни, проаналізовано формування дохідної частини Зведеного та Державного бюджетів України.

Ключові слова: податкова система, податкові надходження, податки, валовий внутрішній продукт, податкова політика

Modern condition of tax system of Ukraine and its influence on the economy of country has been considered. The formation of the revenues of the Overall and State budgets of Ukraine, has been analyzed.

Keywords: tax system, taxation revenues, taxes, gross domestic product, tax policy

Вступ. Податкова система будь-якої країни є однією з базових підвалин її економічної системи, основою її макроекономічної стабільності, а податки – одним із найефективніших важелів забезпечення розвитку економіки. За їх допомогою відбувається розподіл і перерозподіл значної частини виробленої вартості в країні, вони впливають на результати економічної діяльності платників, забезпечують державу необхідними ресурсами для фінансування суспільно-необхідних витрат [1].

Одним із найважливіших питань сьогодення є трансформація податкової системи, яка повинна сприяти сталому розвитку національної економіки та забезпечувати зростання добробуту громадян.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, що знаходиться під впливом наслідків світової економічної кризи, проблема пошуку резервів, що містяться у вітчизняній податковій системі, та їх залучення до бюджетної системи особливо актуалізувалася [1].

Значний вклад у дослідження питання формування системи оподаткування України та визначення основних напрямів її розвитку й оптимізації зробили Андрущенко В.Л., Бурик О.Н., Василик О.В., Сфименко Т.У., Крисоватий А.І., Луїна І.О., Мельник В.М., Мельник П.В., Соскін О.І., Соколовська А.М., Субтельний О.К., Ярошенко Ф.О. та інші вчені. Але реальні умови функціонування національної економіки вимагають створення моделі трансформації податкової системи як цілісного організму в умовах сталого розвитку, що потребує подальших наукових досліджень.

Постановка завдання. Мета дослідження – окреслити сучасний стан української податкової системи та проаналізувати її вплив на економіку країни.

Методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення економічної теорії, державного регулювання економіки та теорії податків. У процесі дослідження використані методи економічного аналізу для оцінки сучасного стану податкової системи України.

Результати. Податкова система є відображенням і органічною складовою економічної системи країни, її призначення полягає не лише у збиранні податків та забезпечення дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а й у сприянні досягненню сталого розвитку національної економіки.

Досягнення сталого розвитку національної економіки можливе тільки за умов ефективного державного регулювання через застосування податкових важелів. Історія довела, що врахування не повною мірою притаманного податкам регулятивного потен-

ціалу було однією з серйозних помилок соціалістичних економік [2].

Сутність, структура та роль системи оподаткування визначається податковою політикою, що є виключним правом держави та провадиться відповідно до завдань соціально-економічного розвитку [3].

За останні роки в Україні податкова політика носить фіскальний характер, збільшується питома вага податкових надходжень у доходах бюджету країни. У таблиці 1 [4] наведені дані щодо структури дохідної частини Зведеного та Державного бюджетів України за період 2009-2011 роки.

Бюджет України формується в основному за рахунок податкових надходжень. За підсумками 2011 року вони забезпечили формування 84% усіх доходів Зведеного бюджету, що більше ніж у попередні роки (2009 р. – 72,1%, 2010 р. – 74,6%). Це пояснюється зміною бюджетної класифікації у 2011 році, коли деякі надходження, що обліковувались в неподаткових надходженнях були перенесені в податкові (рентна плата, збори за паливно-енергетичні ресурси). Дохідна частина Зведеного бюджету України в основному формується за рахунок трьох податкових платежів, зокрема, податку на додану вартість – 32,7%, податку з доходів фізичних осіб – 15,1% та податку на прибуток підприємств – 13,8%. Спостерігається зміна структури податкових надходжень. Відбувається зростання питомої ваги податку на додану вартість на 5,2%, податку на прибуток підприємств на 1% та інших податкових надходжень на 1,6%. Скоротилась питома вага податку з доходів фізичних осіб на 1,1%, акцизного податку на 7%, зборів за спеціальне використання природних ресурсів на 0,3%.

Формування Державного бюджету України відбувається за рахунок податку на додану вартість (41,7%), податку на прибуток підприємств (17,5%) та акцизного податку (10,6%). Частка податкових надходжень у структурі загальних надходжень Державного бюджету в 2011 році порівняно з 2010 роком збільшилась на 12,5%. Зміни, які відбулися у структурі доходів Державного бюджету, в цілому подібні до змін у структурі доходів Зведеного бюджету.

Головним джерелом податкових надходжень Зведеного та Державного бюджетів України є податок на додану вартість. Його питома вага зберігається високою, навіть в умовах фінансово-економічної кризи, що пояснюється чутливістю бази оподаткування до коливань економічної кон'юнктури. У 2011 році до Державного бюджету надійшло 130,1 млрд. грн., або на 50,7% більше відповідно до показника попереднього року. Річний плановий показник ПДВ виконано на 101,3%, що відбулося вперше за два останні роки, коли рівень виконання становив 89,2% у 2009 році та 80,6% у 2010 році [4].

Структура доходів Зведеного та Державного бюджетів за 2009-2011 рр.

Доходи	Зведений бюджет			Державний бюджет		
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Податкові надходження, у т.ч.:	72,1	74,6	84,0	68,4	71,4	83,9
Податок з доходів фізичних осіб	15,4	16,2	15,1	-	-	-
Податок на прибуток підприємств	11,5	12,8	13,8	14,9	17,1	17,5
збори за спеціальне використання природних ресурсів, із них:	3,9	4,0	3,7	1,2	1,3	0,6
плата за землю	2,9	3,0	2,7	-	-	-
Податок на додану вартість	29,3	27,5	32,7	38,9	36,9	41,7
акцизний податок	7,5	9,0	2,0	9,8	11,8	10,6
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	2,4	2,9	2,9	3,2	3,9	3,8
інші податкові надходження	2,1	2,2	13,8	0,4	0,4	9,7

До Державного бюджету у 2011 році надійшло 54,7 млрд. грн. податку на прибуток, що на 14,8 млрд. грн., або на 37% більше відповідного показника попереднього року. Таке зростання відбулося попри зменшення ставки податку з 25% до 23% з 1 січня 2011 року. Податок на прибуток підприємств зріс передусім за рахунок збільшення надходжень подат-

ку з суб'єктів господарювання приватного сектору на 12,8 млрд. грн. Крім того, збільшилися надходження податку на прибуток підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, – на 3 млрд. грн. Але спостерігається скорочення надходжень податку з державного сектору на 95,7 млн. грн., про що свідчить рис. 1 [4].

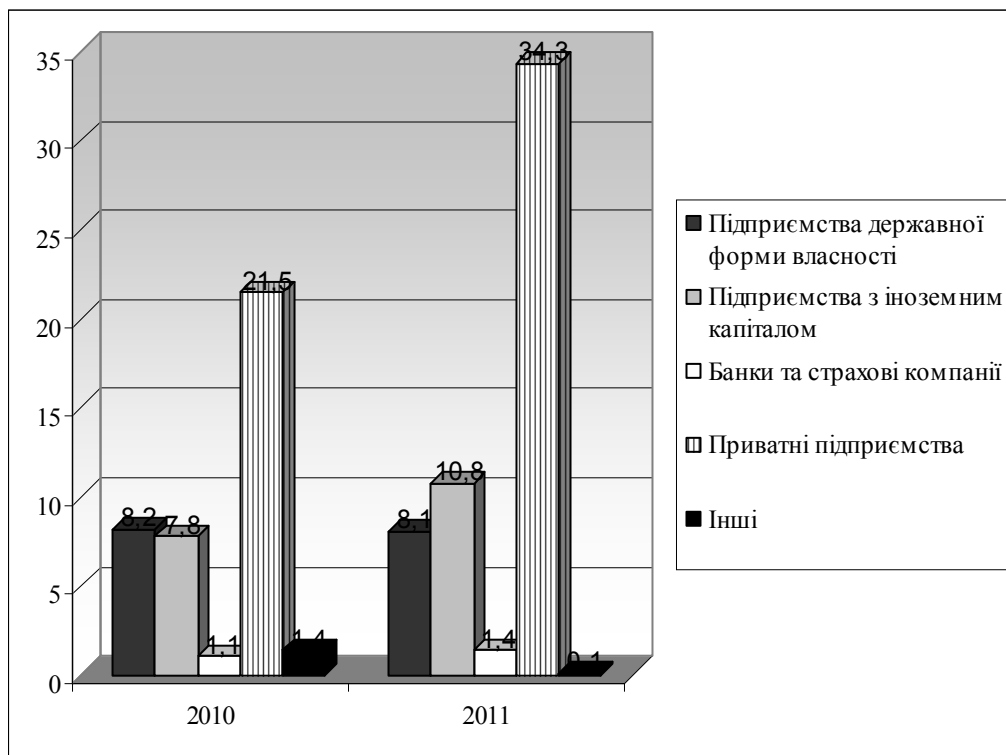

Рис. 1. Надходження податку на прибуток підприємств різних форм власності у 2010-2011 роках

Виконання дохідної частини Державного бюджету у 2011 році має такі ознаки: виконання річного планового показника бюджетних доходів; стабілізація надходжень і зростання обсягів надходжень до бюджету податку на додану вартість та податку на прибуток підприємств; уповільнення темпів приросту надходжень акцизного податку.

Податки є інструментом перерозподілу валового внутрішнього продукту і безпосередньо вплива-

ють на розвиток виробництва та формування фінансових потоків в економіці. Тому ефективність податкової політики насамперед характеризується результатами виконання основних макроекономічних показників [5].

Одним з таких показників є номінальний валовий внутрішній продукт, його динаміка наведена у таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка валового внутрішнього продукту України за 2004-2011 рр.

Показники	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Номінальний ВВП (у фактичних цінах), Млрд. грн.*	345,9	418,5	527,4	709,4	949,9	914,7	1095	1314
Темп росту номінального ВВП, % до попереднього	129,4	121,0	126,0	134,5	133,9	96,3	119,7	120,0

*Аналіз виконання бюджету [4, 6, 7, 8, 9, 10, 11]

Темпи економічного розвитку в Україні мали позитивну динаміку за винятком 2009 року. У 2004-2006 роках темпи росту номінального валового продукту поступово скорочувались, у 2007 році прискорився показник склав 34,5%. 2009 рік характеризується зниженням ВВП в порівнянні з 2008 роком на 3,7%. Темпи номінального ВВП зросли у 2010-2011 роках відповідно на 19,7% та 20%, але це менше ніж у 2004-2008 роках, що було спричинено економічною кризою.

У сучасній вітчизняній науці податки в основному розглядаються як джерело наповнення доходної частини бюджету через мобілізаційну та фіскальну функції, тоді як соціальна та перерозподільна проявляються дедалі слабше [3]. Про високу фіскальність податків в Україні засвідчує аналіз динаміки темпів

росту податкових надходжень до Зведеного бюджету та ВВП.

Упродовж досліджуваного періоду темпи зростання податкових надходжень перевищували аналогічні показники ВВП. Виняток спостерігається у 2007 році. У 2007 році ріст доходів та податкових надходжень Зведеного бюджету залишився на рівні попереднього року, а темпи росту ВВП збільшилися на 8,5%. І якщо у 2007 році ВВП зростав, порівняно швидкими темпами, переважаючи ріст доходів бюджету, зокрема від податків, то вже у 2008 році доходи та податкові надходження Зведеного бюджету зросли випереджаючими темпами, відповідно на 7,5% та 12,9% швидше, порівняно з ВВП. У 2008 році надходження від податків зростали найшвидше – переважаючи і ріст Зведеного бюджету, і ріст ВВП.

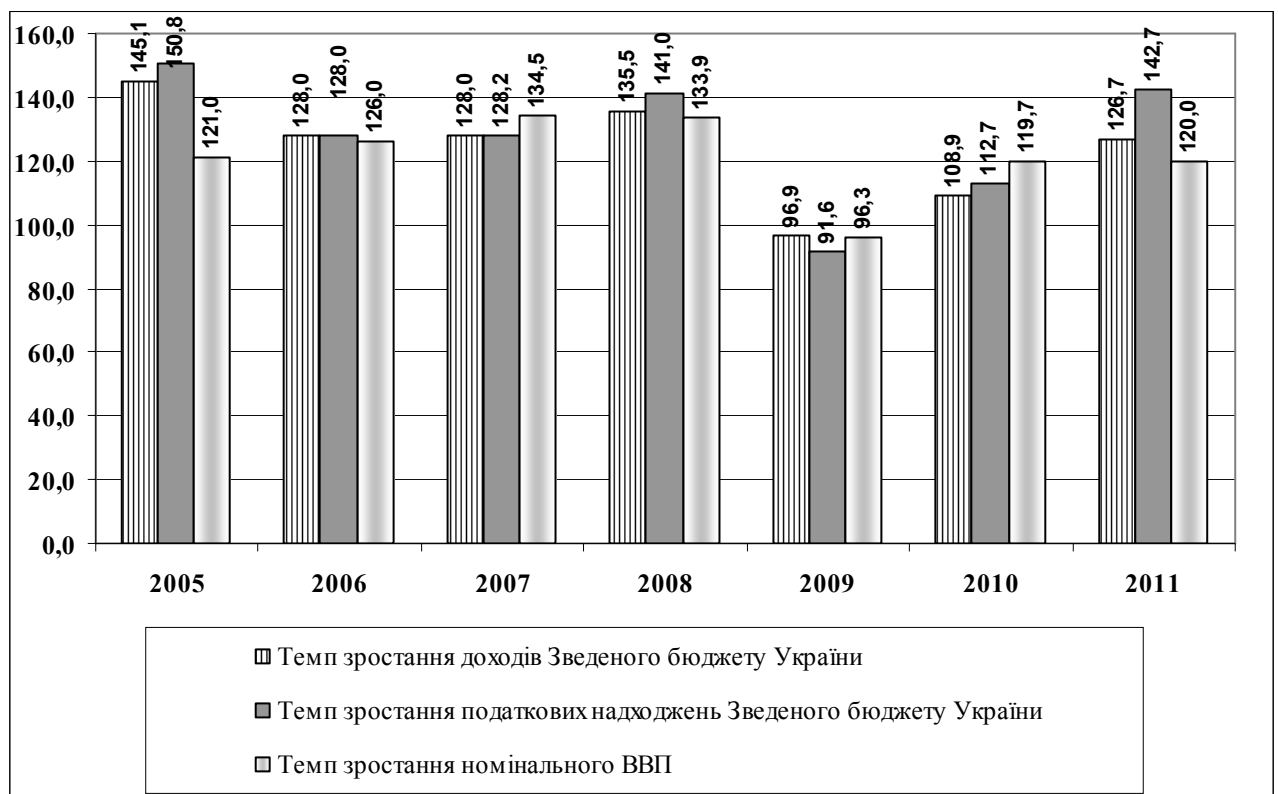

Рис. 2. Динаміка темпів зростання ВВП, доходів та податкових надходжень Зведеного бюджету України

Криза в економіці кінця 2008 року проявилася у подальшому розбалансуванні податкової ситуації в країні. У 2009 році спостерігається значне зменшення доходів та податкових надходжень до Зведеного бюджету, що зумовлене падінням номінального ВВП на 3,7%.

Висновки. Податкова система України є одним із ключових чинників впливу на економічний розвиток держави. Надмірна фіскальна орієнтація податкової політики є одним із чинників охолодження ділової активності в Україні, що здійснює додат-

ковий негативний тиск на динаміку ВВП, промислового виробництва та інвестицій. Податки є не тільки основним елементом формування дохідної частини Зведеного та Державного бюджетів, а й одним із найефективніших важелів забезпечення розвитку економіки. Для сприяння сталого розвитку національної економіки та забезпечення зростання добробуту громадян, податкова система повинна перебувати в процесі трансформації з урахуванням вітчизняного та світового досвіду, вимог часу та розвитку національної економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мірчев О.В. Проблеми і шляхи нарощування податкового потенціалу у світлі реалізації окремих принципів податкового кодексу України // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 2 (14). – С. 134-138.
2. Степанюк Н.А. Трансформаційні процеси у податковій системі України / Н.А. Степанюк // Фінансова система України. Наук. записи. Серія Економіка. – 2011. – № 16. – С. 77-81.
3. Цимбалюк О.І. Сучасний стан податкової системи України та перспективи її розвитку // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – № 5. – С. 103-106.
4. Аналіз виконання бюджету за 2011 рік. – Режим доступу : www.ibser.org.ua/news/429/129908/
5. Фадєєва Г.М. Аналіз сучасного стану податкової системи України та шляхи її удосконалення / Г.М. Фадєєва, О.Ю. Гладкова // Екон. простір. – 2008. - № 12/2. – С. 144-149.
6. Аналіз виконання бюджету за 2005 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../Monitor%20Quarter%202006/2006_4_Quarter_...
7. Аналіз виконання бюджету за 2006 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../Monitor%20Quarter%202006/2006_4_Quarter_...
8. Аналіз виконання бюджету за 2007 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../%20Monitor%20Quarter%202007/2007_4_Qua...
9. Аналіз виконання бюджету за 2008 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../Monitor%20Quarter-2008/KV_IV_2008_Monit...
10. Аналіз виконання бюджету за 2009 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../Budget-Monitor/KV_IV_2009_Monitoring_ukr...
11. Аналіз виконання бюджету за 2010 рік: [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ibser.org.ua/.../Budget-Monitor/KV_IV_2010_Monitoring_ukr...

УДК 330.41.1[636.085.55(477):338.45]

КУЛАКОВСКАЯ Т.А., канд. экон. наук, доцент, ВАСИЛЬЕВА А.Н., магистрант
Одесская национальная академия пищевых технологий

СТРУКТУРНЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ КОМБИКОРМОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены и охарактеризованы основные вехи развития комбикормовой промышленности Украины. Проанализировано текущее состояние отрасли. Отражены структурные изменения в ассортименте комбикормовой продукции, увеличение доли крупных игроков (агрохолдингов) на рынке комбикормов. Выделены проблемы развития отрасли и указаны пути их решения.

Ключевые слова: комбикорм, комбикормовая промышленность, кормовые концентраты, белково-витаминные добавки, белково-минерально-витаминные добавки, премиксы

The article describes the main stages of the feed industry of Ukraine. Analyzed the current state of the industry. Structural changes are reflected in the range of feed products. An increasing share of big players (agricultural holdings) on the market feed. Highlighted the problems of the industry and identifies possible solutions.

Keywords: feed, mixed feed industry, feed concentrates, protein and vitamin supplements, protein, mineral and vitamin supplements, premixes

Введение. Комбикормовая отрасль Украины является достаточно весомой в агропромышленном комплексе страны. Она обеспечивает развитие жи-

вотноводства, птицеводства и пищевой промышленности. Предприятия комбикормовой промышленности производят корма, кормовые концентраты, белко-